

EGLUTĒ

ap

1952

VASARIS

Nr. 2

1952 VASARIS Nr. 2.

Redaguoja *Pranas Naujokaitis*
Administratorius *Antanas Peldžius - Pell*

Leidžia
LIETUVIŲ KULTŪROS
INSTITUTAS

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00, kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų.

Pinigus, užsakymus ir adresų pakeitimus siųsti:

EGLUTĖ, P. O. Box 22, Montello Station, Brockton 68, Mass.

Raštus siųsti ir turinio reikalu rašyti:

Pr. Naujokaitis, 59 So. 3rd St., Brooklyn 11, N. Y.

ŠIAME NUMERYJE:

1. Maironis, ŽIEMOS NAKTIS	33
2. V. Jonikas, LAISVĖS LEGENDA	34
3. L. Žitkevičius, LIETUVOS LAUKAI	35
4. St. Džiugas, UGNELĖ	35
5. DR. JONAS BASANAVIČIUS	36
6. J. K. Glianda, PO SVETIMU DANGUMI	37
7. J. Minelga, TREMTINIO MALDA	44
8. Z. Gavelis, PASIMELSK, VAIKUTI	45
9. S. Pipiraitė, KAIP SENELIS Į MOKYKLĄ ĖJO	46
10. A. Bendorius, AKMENA	49
11. V. Čižiūnas, KARALIUS MINDAUGAS	51
12. LIETUVOS KRYŽIAI	54
13. A. Giedrius, BAISUS IŠGASTIS	55
14. J. Būga, DEIVĖS SUPA VAIKUS	56
15. A. Mažiulis, KUKUTIS	57
16. St. Džiugas, LENKTYNĖS	59
17. L. Žitkevičius, AUKSINIAI OBUOLIAI	60
18. V. Dyvas, MAMYTĖS PASAKĖLĖ	61
19. ATŽALĖLĖS: Netikėtas svečias, Algiuko arkliukas	62
20. MĮSLĖS	64
21. TAŠKŲ DĖDĖS LOVANOS	64

Viršelis ir iliustracijos — dail. P. Osmolskio

EGLUTĖ — THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Office of Publication, P. O. Box 22, Brockton 68, Mass., Editor: P. Naujokaitis, Brooklyn, N. Y. February, 1952. Vol. 3, No. 2.
Subscription: \$3.00 yearly. Outside U. S. A. — \$3.50 yearly. Single copy 30c.

Entered as second-class matter at the post office at Brockton, Mass.
POSTMASTER: PLEASE SEND FORM 3578 P. O. BOX 22, BROCKTON 68, MASS.

N. P. Seserų Spauštuvė, Putnam, Conn.

ŽIEMOS NAKTIS LIETUVOJE

MAIRONIS

Ir kas per naktis! Dega žvaigždės aukštai,
Bemirkčioja, tartum, akutės;
Iš užgirio pilnas mėnulis, antai,
Įspindo į langą grinčutės.

Šarmotas rytys nebeblaško sniegų,
Tik kvapą užimdamas spaudžia
Ir pirštais gudriais ant grinčutės langų
Žvaigždelėmis verpalą audžia.

Gražumas dangaus! Tarp žvaigždžių įsikirtę
Septyni antai šienpjoviai!
Aukščiau dar šviesiau Grigo ratai apvirtę
Ant kelio išgrįsto blaiviai.

O kelias žvaigždžių milijonais nušviestas:
Kur žiūri, vis žydrios akelės;
Kaip juosta per apvalų dangų ištiestas —
Tai paukščių vadinamas kelias.

Aplinkui nei balso! Tiktai vargdieniai —
Bekyšo iš pusnių eglytės;
Tik kartais nuo beržo šarmos garbiniai
Nukrinta, kaip lapas nuvytęs.

Tik pusnys aplinkui ir žvilga ir spindi;
Tik spengia kaskartą skaudžiau...
Girdėtis!.. Iš tolo lyg skambalas dindi
Ir, rodos, kaskartą arčiau.

LAISVĖS LEGENDA

V. JONIKAS

Dievas mums davė
Žemę prie marių,
Ten, kur senoliai
Žagrėmis arė.

Niekam, kol gyvi,
Jos nebeduoti
Pasižadėjo
Vyrai barzdoti.

Amžiai grūmojo,
Žaibus iškėlė:
Buvo žemčiūgų
Ir ašarėlių.

Duona kasdienė
Varpose brendo
Ir nušlamėjo
Laisvės legenda.

Priešas atėjo,
Kulkom suūžęs,
Broleliai stojo,
Kovės ir lūžo.

Gynė žemele,
Kiek bepajėgė,
Ir diemedėliais
Kapus apdiegė.

Tėviškė žuvo,
Nebeatlaikė:
Mums po pasaulį
Klajoti reikia.

Kartą sugrišim
Visi sutarę,
Atsivaduosim
Žemę prie marių.

LEONARDAS ŽITKEVIČIUS

O Lietuvos laukai žali!
Jūs taip toli, jūs taip toli!
O Šešupėle tu tyli,
Kada prašneksi vėlei?
Kada kalbėsi mums linksmai:
Čia mūs namai, čia mūs namai?
Kada grįš vyturėliai?

O kad sugrįžtų jie veikiau!
Kad sužydėtų kopuikiau
Tėvynė mylimoji!
O jūs laukai, laukai žali!
O ramunėle tu daili,
Tu taip toli, tu taip toli,
Bet mus šauki ir moji!

UGNELĖ

STASYS DZIUGAS

Žėrėki širdyje, ugnele,
Tėvynės meile, darbštumu
Ir būki kelyje benamiui
Tu šiluma gimtų namų.

Nes be tavęs — šalna krūtinėj!
Aš kaip upelis po ledu!
Prigęsta viltys ir troškimai,
Tavęs širdy kai nerandu.

Kai tu degi, šviesi ugnele,
Mažoj gyvybėj, bet karšta,
Tada gyvenant be tėvynės
Netaip sunki vargų našta.

DAKTARAS
JONAS
BASANAVIČIUS

1851. XI. 23 — 1927. II. 16

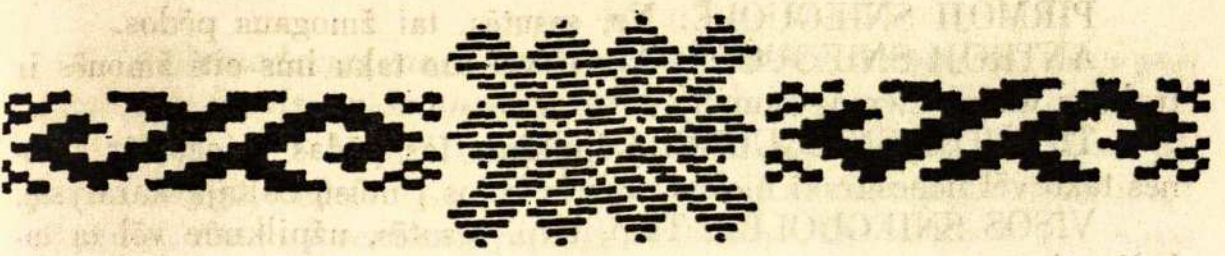
Taip atrodė Dr.
Jonas Basanavičius
“Aušros” laikais.

“Varpelio” klišė

Praėjusių metų lapkričio mėn. sukako 100 metų nuo Dr. Jono Basanavičiaus gimimo, o šių metų vasario 16 dieną sukanka 25 metai nuo jo mirties.

Dr. Jonas Basanavičius yra vienas lietuvių tautos didžiųjų žmonių. Jis veikė ir kovojo daugiausia tada, kai lietuvių tauta buvo ir rengėsi laisvam ir nepriklausomam gyvenimui. Basanavičius išleido pirmąjį lietuviškos minties laikraštį “Aušrą” (1883 metais). Jis vadovavo Lietuvos Tarybai, kai toji 1918 metais pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo raštą. Jis pailiko Vilniuje ir tada, kai lenkai jį okupavo, lyg stovėdamas nuolatinėje lietuvių sargyboje toje amžinojoje mūsų sostinėje. Ten jis ir palaidotas Rasų kapuose.

Dr. Jonas Basanavičius yra parašęs ir lietuviškų mokslo darbų, surinkęs daug tautosakos. Jis įsteigė Lietuvių Mokslo Draugiją Vilniuje ir jai daugelį metų vadovavo.

PO SVETIMU DANGUMI

JURGIS KASTYTIS GLIAUDA

Vaidinimas šeštadienio mokyklai

Veikia: Pirmasis berniukas
Antrasis berniukas
Snieguolės: Pirmoji, Antroji, Trečioji
Snieguolių būrelis
Mokytojas
Mokinys
Mokinė
Būrelis mokinių

Veiksmas vyksta Vasario 16 dieną viename Amerikos miške, netoli nuo miesto, kuria-
me yra didesnė lietuvių kolonija.

SCENOVAIZDIS: Miškas. Daug sniego. Ryto prieblanda, pas-
kiau prašvinta.

1.

PIRMASIS BERNIUKAS (*Įeina ryšulėlių knygy nešinas, žie-
miškai apsirengęs*). Tiek daug prisnigo šianakt... Sunku net kojas pa-
vilkti. O taip lengva būdavo bėgti šiuo takeliu per mišką. Gabalėlis
miško, paskui plentas... Kiekvieną šeštadienį einu šiuo takeliu... Bet
kas čia yra, kad šiandien toks platus miškas pasidarė? Rodos, vieta
pažįstama... Tik kodėl niekaip negaliu plento prieiti?.. (*Dairosi, pas-
kui pamažu nueina scenos gilumon*).

2.

(*Švinta melsva šviesa. Susirenka būrys snieguolių*).

PIRMOJI SNIEGUOLĖ: (*pastebi berniuko pėdas*) Sesutės snie-
guolės, vakar taip gerai užpylėm visus takelius, kad niekas neįeitų į
mūsų mišką, o dabar žiūrėkite, vėl kažin kas pramynė naują taką.

ANTROJI SNIEGUOLĖ: Kieno tie pėdsakai? Gal greitakoje
stirniukė, ko nors išsigandusi, nušokavo per mišką?

TREČIOJI SNIEGUOLĖ: O gal tai zuikučio pėdos, kai jis pary-
čiu bėgo maisto pasiieškoti?

PIRMOJI SNIEGUOLĒ: Ne, sesutēs, tai žmogaus pēdos.

ANTROJI SNIEGUOLĒ: Ak, ir vēl tuo taku ims eiti žmonės ir trukdys mums žiemos ramybę.

TREČIOJI SNIEGUOLĒ: Užpilkime tas pėdas sniegu, ir žmonės tako vēl nebesuras: niekas neįkels kojos į mūsų baltąją karalystę.

VISOS SNIEGUOLĖS: Taip, taip, sesutės, užpilkime vēl tą takelį sniegu.

SNIEGUOLĖS: (*dainuoja ir šoka*):

*Mūsų dienos džiūgios,
Mes snieguolės baltos,
Mus globoja pūgos,
Glosto vėtros šaltos.*

*Žiema žiemužėlė
Mūsų motinėlė —
Mes snieguolės gražios,
Jos dukrelės mažos.*

*Miško tylumėlėj
Mes lengvai plasnojam —
Žiemai motinėlei
Dainėles dainuojam.*

*Mūsų dienos džiūgios,
Mes snieguolės baltos,
Mus globoja pūgos,
Glosto vėtros šaltos ...*

PIRMOJI SNIEGUOLĒ: Cit, sesutės, kažin kas ateina ...

ANTROJI SNIEGUOLĒ: Vaikas! Aš taip bijau vaikų. Jie iš snieguolių gniaužia sniego gniūžtes ir taip suspaudžia, kad kvapo netenki ir šonai linksta ...

TREČIOJI SNIEGUOLĒ: Pasislėpkime, sesutės. Jis neberas tako ir turės pasukti atgal. (*Snieguolės išsiskirsto*).

3.

(*Sunkiai vilkdamas kojas, visiškai pavargęs, sugrįžta tas pats berniukas*).

PIRMASIS BERNIUKAS: Tako neberandu ... Pavargau ... Niekaip negaliu išeiti iš miško ... Paklydau ... Nebežinau, kur eiti ... (*Dairosi sustojęs*). Rodos, šitoje vietoje jau buvau ... Visai man galva apsisuko ... Šalta ... Šąla rašalas rašalinėje ... Pailsau, kojų nebepakeliu ... (*Sėda ant kelmo ir pradeda verkti*).

(*Niūniuodamas tango gaidą, įeiną antrasis berniukas. Jis ilgais guminiais batais, su šautuvėliu ant pečių*).

ANTRASIS BERNIUKAS: (*pastebėjęs pirmojo berniuko pėdas*). Žiūrėk, pėdos. Ką tik pramintos! Kas čia miške vaikščiotų? (*Dairosi. Pamato verkiantį pirmąjį berniuką*). O... Ko tu čia dabar verki? Kaip tu čia atsiradai?...

PIRMASIS BERNIUKAS: (*pro verksmus*). Paklydau...

ANTRASIS BERNIUKAS: Nebijok, aš čia viską žinau. Išvesiu tave, kur tik norėsi... Bet kaip čia atsiradai?

PIRMASIS BERNIUKAS: Ėjau į mokyklą...

ANTRASIS BERNIUKAS: Į kokią mokyklą? Kur tu čia mokyklą rasi? Miške?

PIRMASIS BERNIUKAS: Ne miške... Aš tik per miško kamputį pereinu. Paskui plentas... Sėdu į autobusą ir nuvažiuoju į miestą...

ANTRASIS BERNIUKAS: O kokią tu mokyklą mieste rasi šiandien veikiančią? Jau tau, brolyti, matyt, galva apsisuko. Dienas užmiršai? Juk šiandien šeštadienis. Mokyklos šiandien uždarytos!

PIRMASIS BERNIUKAS: Neapsisuko. Aš ir einu į šeštadieninę mokyklą, į lietuvišką, kuri tik vieną kartą savaitėje ir veikia...

ANTRASIS BERNIUKAS: A... Šiur... Ir aš girdėjau apie tokią mokyklą, bet kur ji yra, tai nežinau... Aš tokios mokyklos nelankau.

PIRMASIS BERNIUKAS: O kad tu žinotum, kaip toje mokykloje įdomu! Tu nė vieno šeštadienio namie nenusėdėtum!

ANTRASIS BERNIUKAS: Aš ir taip nenusėdžiu. Aš einu medžioti. Visi miško takeliai man pažįstami... O, tu negali suprasti, kaip įdomus dalykas medžioklė! Matai šitą daiktą? (*Rodo šautuvėlį*). Tai tikras šautuvas. Ne tik kiškį, bet ir patį vilką juo gali partiesti!

PIRMASIS BERNIUKAS: Ir tu miške nepaklysti?

ANTRASIS BERNIUKAS: O ko man čia paklysti? Aš jį pažįstu, kaip savo sodą. Ir tave nuvesiu, kur tik tu nori.

PIRMASIS BERNIUKAS: Tikra laimė! Jei ne tu, aš tikrai būčiau čia sušalęs... Bet ar tikrai tu žinai taką iš šio miško?

ANTRASIS BERNIUKAS: Jei aš sakau, kad žinau, tai ir žinau! Koks tu bailys! Jei nežinočiau takų, tai tokią dieną po girias nevaikščiočiau...

PIRMASIS BERNIUKAS: Tikiu, tikiu, kad tu čia viską žinai... Bet jau eikim. Aš ir taip pavėluosiu į savo mokyklą...

ANTRASIS BERNIUKAS: Tau tik mokykla ir mokykla! Juk atsibosta penkias dienas sėdėti prie knygų ir vis mokyti ir mokyti.

O tu dar ir šeštadienį negali būti be mokyklos! Ir dar tokiam ore! Ir dar kaž kur keliauti reikia . . .

PIRMASIS BERNIUKAS: Matau, kad tu tikrai nesupranti, kas tai yra lietuviška mokykla. Penkias dienas ir aš einu į mokyklą netoli tos vietos, kur su tėveliais gyvenu. Bet lietuviškoj mokykloj aš sužinau ir išmokstu tokių dalykų, kur niekur kitur nesužinočiau.

ANTRASIS BERNIUKAS: O ko jau ten moko, toj tavo mokykloj?

PIRMASIS BERNIUKAS: Ar žinai, kas yra Lietuva?

ANTRASIS BERNIUKAS: Šiur, žinau . . .

PIRMASIS BERNIUKAS: O kokia didžiausia Lietuvos upė?

ANTRASIS BERNIUKAS: (*Tyli*).

PIRMASIS BERNIUKAS: Kuris miestas yra Lietuvos sostinė? (*Antrasis b. vis tyli*). Kurie žymiausi Lietuvos kunigaikščiai buvo? . . . Ar skaitei lietuviškų knygų? . . . Kas jas parašė? . . . Matai, ir nežinai . . . O kad ateitum į mūsų mokyklą, tai sužinotum.

ANTRASIS BERNIUKAS: Sakai, kad įdomių dalykų išmoksti tu toj savo mokykloj? . .

PIRMASIS BERNIUKAS: Tikrai įdomių! Mes ir dainuojame lietuviškai, gražių šokių išmokstame šokti. Daug daug gražių dainelių mes mokame.

ANTRASIS BERNIUKAS: Dainuoti ir šokti tai ir aš mėgstu. O apie kaubojus ar ten pasakoja? Ar rodo filmų?

PIRMASIS BERNIUKAS: Apie kaubojus tai ne! . . . Bet . . . bet . . . dar įdomesnių dalykų mes sužinome apie mūsų partizanus. Kas prieš juos tie jūsų kaubojai!

ANTRASIS BERNIUKAS: O kas tie partizanai?

PIRMASIS BERNIUKAS: Tai laisvės gynėjai . . . Labai labai narsūs ir drąsūs vyrai! Jie nugali šimtą kartų galingesnius priešus . . . Bet jie neturi namų . . . Jie miško tankynėse slapstosi . . . Mes ir jų dainų esame išmokę . . . Tik niekis jūsų kaubojų nuotykių prieš mūsų partizanų žygius!

ANTRASIS BERNIUKAS: O ar mane priimtų į tą mokyklą? Matai, aš amerikonas, o ten, girdėjau, tik naujai atvykusieji vaikai mokosi.

PIRMASIS BERNIUKAS: Priimti ten priima visus lietuviukus: nežiūri, ar kas gražiai lietuviškai moka, ar tik truputį susikalba . . .

(*Tolumoje pasigirsta daina: KUR LYGŪS LAUKAI. Daina tolydžio artėja*).

ANTRASIS BERNIUKAS: Kas čia? Lyg dainą girdžiu . . .

PIRMASIS BERNIUKAS: (*įsiklauso ir pašoka iš džiaugsmo*). Tai lietuviška daina! Tai mūsų mokykla ateina. Mokytojas sakė, kad šiandien eisime į mišką pasirinkti eglių šakelių salei pasipuošti. Šiandien nepaprasta diena. Šiandien šventė mūsų mokykloje. Mes mini-

me Vasario 16-ąją! Tik aš paklydau ir pavėlavau. Aš bėgu pas savo draugus! Bėkim abu!...

5.

(Dainuodami įeina mokiniai su mokytoju).

MOKINYS: Vai, kaip čia gražu. Taip balta, taip švaru.

MOKINIAI: *(vienas už kito)* Smagu! Gražu! Balta! Puiku!

MOKYTOJAS: Vaikai, ar žinote, ko čia mes atėjome?

MOKINIAI: Žinome. Taip. Žinome! Mokytojau, žinome!

MOKINĖ: Žiemos grožio miške pamatyti.

MOKINYS: Ir savo tėvynės žiemą prisiminti.

MOKINĖ: Ir kovojančius mūsų miško brolius...

MOKYTOJAS: Taip... Ir brolius... Čia mes vaikščiojame be baimės po miškus, po miestus, po kaimus. Mes laisvi žmonės esame. Niekas mūsų neužkliudo, niekas negrasina. O ten... savojoj žemėj, šventu krauju aplaistytoj žemėj, dėl laisvės miršta mūsų broliai...

MOKINIAI: Ir mes kovoti mokomės! Ir mes kovot užaugsimė! Tėvynę ginsime! Atvaduosime! Vėl laisva bus mūsų Lietuva!

MOKYTOJAS: Džiaugiuosi jūsų ryžtingumu. O ar visi atsime-nate, kokią brangią šventę šiandien švenčiame?

MOKINĖ: Žinome. Tai nepriklausomybės paskelbimo šventę.

MOKINYS: Tą dieną Lietuva pasiskelbė nepriklausoma valstybe.

MOKYTOJAS: Taip. Tai buvo 1918 metų vasario 16 dieną.

(Mokiniai atveda prie mokytojo pirmąjį ir antrąjį berniukus).

MOKYTOJAS: Tai Kastytis! Mes manėm, kad tu šiandien į mo-kyklą jau nebeateisi. O žiūrėk, tu miške belaukiąs...

PIRMASIS BERNIUKAS: Buvau paklydęs, mokytojau. Gal būčiau ir sušalęs, jei ne šis, va, berniukas, kurio vardas Frankis...

MOKYTOJAS: Ar taip pat lietuviukas?

PIRMASIS BERNIUKAS: Taip. Ir jis norėtų ateiti į mūsų mo-kyklą.

MOKYTOJAS: Tai labai puiku. Ar tikrai ateisi?

ANTRASIS BERNIUKAS: Šiur... Šis berniukas man sakė, kad ten labai gražiai dainuojat ir šokat.

MOKYTOJAS: Mes viską darome. Ir vis lietuviškai! Gerai... Matysi, kad pas mus išmoksi tokių dalykų, kurių jokioj kitoj mokyk-loj neišmoksi...

MOKINYS: *(atneša suvyniotą lietuvišką vėliavą)* Tai nauja mūsų trispalvė. Pažiūrėkite, mokytojau, ar viskas gerai padaryta. Mano mamytė beveik per naktį siuvo, kad tik pabaigtų.

MOKINIAI: *(ištiesia vėliavą ir grožisi jos spalvomis)* Kokia graži! Kokia didelė! Spalvos net spindi, net žėri!

MOKINYS:

*Geltona, žalia ir raudona —
Skaisčių spalvų mūs vėliava!
Po ja stovėti mums malonu,
Joje tėvynė Lietuva.*

*Raudona — tai žemelė mūsų,
Aplieta karžygių krauju;
Jie gynė Lietuvą nuo rusų,
Su priešu kaujas vėl nauju.*

*Žalia — tai mūsų žalios girios,
Tai žalios pievos ir laukai;
Tai laisvės diegas nenumiręs
Po priešo priespaudos ledais.*

*Geltona reiškia darbo vaisių:
Kad mūs laukuos subręs grūdai,
Kad pasibaigs nelaimės baisios
Ir aukso saulė švies šiltai.*

MOKINĖ:

*Mūsų vargo mokyklėlė,
Šviesk mums, kaip šilta saulutė —
Išmokykite abėcėlės
Ir tauriu lietuviu būti.*

*Sėk į širdį sėklą našią,
Sėk į širdį sėklą dailią:
Lietuvos tėvynės dvasią
Ir skaisčiausiąją jai meilę.*

*Ir varpelis tavo mažas,
Kaip Kudirkos Varpas šaukia,
Kad ateis laikai mums gražūs,
Kad tėvynė mūsų laukia.*

MOKYTOJAS: Vaikai, jau pasigrožėjome žiemos grožiu. Pasi-
rinkime šakų salei pasipuošti ir grįžkime į mokyklą.

MOKINYS: Ir Frankis tegul eina su mumis.

MOKYTOJAS: Tegul eina. Daug daug svečių turėsime šiandien
mokykloje.

MOKINĖ: Mes šiandien vaidinsime Partizanus.

MOKINIAI: Bus įdomu. Bus gražu. Šiandien nepaprasta šven-
tė. Daug svečių turėsime. Eime, Kastyti! Eime, Franki! ..

MOKINĖ:

*Uždegsim žvaigždučių, šviesių ir linksmučių;
Suprašyti mūs brangūs svečiai:
Prisiminsim tėvynę, dideli ir mažučiai,
Atšvėsime tą šventę skaisčiai.*

MOKINYS:

*Sutemus išeisim į kiemą, vaikeliai —
Juk pilnas dangus deimantų —
Ieškosim žvaigždutės, mums rodančios kelią
Prie mūsų tėvynės krantų...*

(Visi išeina dainuodami: BIJŪNĖLIS ŽALIAS).

6.

(Susirenka snieguolės)

PIRMOJI SNIEGUOLĖ: Kaip gražiai dainuoja tie vaikai.

ANTROJI SNIEGUOLĖ: Aš juos pamilau. Jie džiaugėsi miško grožiu ir minėjo savo tėvynę.

TREČIOJI SNIEGUOLĖ: Ir aš norėčiau lėkti kartu su jais į jų šventę, tik... aš bijau ištirpti...

PIRMOJI SNIEGUOLĖ: Malonu tokius svečius miške turėti.

ANTROJI SNIEGUOLĖ: Padainuokime ir mes, sesutės.

TREČIOJI SNIEGUOLĖ: Ir pašokime...

(Snieguolės dainuoja ir šoka):

*Mūsų dienos džiūgios,
Mes snieguolės baltos ir t.t.*

U ž d a n g a

Lietuvos laisvės sargyboje...

“Ateities” kliše

TREMTINIO MALDA

JONAS MINELGA

Dievuli geras,
Leisk man užaugti,
Kariu narsiuoju
Tėvynėn traukti.

Žinai Tu šalį
Gelsvų gintarų, —
Į ją keleliai
Teatsidaro.

Ten plaukia mintys
Ir godos suka
Padebesėliais,
Pro tirštą rūką.

Ją minint akys
Rasoti ima.
Palaimink, Dieve,
Kelius grįžimui!

PASIMELSK, VAIKUTI

ZIG. GAVELIS

Danguje žvaigždutė
Dega vakarinė.
Meldžiasi Aldutė,
Meldžias už tėvynę:

— Būk, Dievuli, geras,
Lietuvą globoki,
Iš tremties ir vargo
Brolius išvaduoki.

Tegul trūksta pančiai
Skausmo ir vergijos,
Visiems, kurie kenčia
Tegul žaizdos gyja. —

Danguje žvaigždutė
Dega vakarinė.
Pasimelsk, vaikuti,
Melskis už tėvynę.

SENUTĒS PASAKOŠ

SONĒ PIPIRAITĒ

KAIP SENELIS Ī MOKYKLĀ ĒJO

Atējo rugsējis. Vaikams mokslas prasidējo. Vandutē su Vytuku, susirinkę knygas, išējo ī mokyklā. Parējus namo, tēvelis paklausē:

— Na, Vandute, kaip tau patinka ketvirtojo skyriaus mokslas?

— Daug smagiau ketvirtajame skyriuje, negu trečiajame, — atsakē Vandutē. — Ketvirtojo skyriaus mokytoja tokia graži, jauna, ilgom, geltonom kasom; ir labai gera, taip įdomiai pasakoja. Kai aš užaugsiu, ir aš būsiu mokytoja.

— Ir aš noriu eiti ī mokyklā. Tēveli, leisk mane ī mokyklā, — ropšdamosi tėvui ant kelių, prašēsi Aldutē.

— Reikētų jau leisti, kad taip nori. Tik kad tu dar maža, nepriims tavęs mokytoja, — atsakē tėvas. — Geriau dar šiemet namie pabūk, iš senutės pasakų, dainelių pasimokyk, o kitais metais pažiūrėsim.

— Gerai, tētuk, man labai patinka dainelės, — sutiko Aldutē.

— Aš jau moku visokių, ir tau padainuosiu. — Ir uždainavo:

Tupi katins ant tvoros,
Jo akelės mirga.
Graži būtų ta dainelė,
Tik nelabai ilga.

— Iš tikrųjų trumpa, — juokėsi tēvelis.

— O, aš moku ir ilgą, — nenusileido Aldutē, — tik paklausk:

O kai aš pas poną pirmus metus buvau,
O tai aš nuo pono sau vištelę gavau.
Ta vištelė kiaušius deda,
Iš tų kiaušių vaikus veda,
Mažučius, gražučius, geltonus.

O kai aš pas poną antrus metus buvau,
O tai aš nuo pono sau gaidelį gavau.
Tas gaidelis kakaryku,
Ta vištelė kiaušius deda,
Iš tų kiaušių vaikus veda,
Mažučius, gražučius, geltonus.

Taip Aldutė, vis pridėdama po vienerius metus, apdainavo žąselę, katelę, šunelį, avelę, ožkelę, karvelę ir žirgelį, ir pagaliau užbaigė:

O kai aš pas poną dešimtus metus buvau,
O tai aš nuo pono sau žirgelį gavau.
Tas žirgelis yhaha!
Ta karvelė mūmū!
Ta ožkelė mekeke!
Ta avelė bee-bee!
Tas šunelis au-au-au!
Ta katelė miau-miau!
Ta žąsalė girgu-gargu!
Ta antelė krypu-krypu!
Tas gaidelis kakaryku!
Ta vištelė kiaušius deda,
Iš tų kiaušių vaikus veda,
Mažučius, gražučius, geltonus.

— Mano Aldutė, mano dainininkė, — pagyrė tėvelis, glostydamas jos geltonus plaukelius.

— O mokykloje dar geriau išmokčiau dainuoti. Ar leisi į mokyklėlę, ar leisi? — nesiliovė prašiusis Aldutė.

— O geras daiktas mokykla, — atsiliepė senutė. — Mano senutė, jūsų prosenelė, pasakodavo, kaip vienas jų kaimo senelis į mokyklą ėjęs ir kokią laimę beeidamas radęs.

— O kokią laimę jis rado? — užklausė Vytukas.

— Gerą laimę, labai gerą, — tarė senutė. — Kitą kartą, kai dar Jūsų prosenelė jauna buvo, gyveno Sauslaukės kaime vargingas senelis su senele. Vaikus užaugino, į šalį išleido; pačiu du vienu pasiliko. Ir sako senelė vieną dieną:

“Žinai ką, tėvai? Visi kalba, kad mokyti žmonės gerai gyveną, laimingi ir turtingi esą. Neturėjai kada eiti mokslo, mažas būdamas, eik nors dabar, laiko turėdamas.”

“Gerai,” sutiko senelis.

Pasiuvo jam senelė krepšėlį, įdėjo duonos su sūriu priešpiečiams ir išleido kitą rytą senelį į mokyklą. O mokykla buvo tolokai, už

aštuonių kilometrų, Kvėdarnos miestely. Nuėjo senelis į mokyklą, pasimokė, o po pietų grįžta atgal. Iš vieškelio įsukęs į Sauslaukės dvaro keliuką, vidur kelio pamatė maišiuką bedrybsantį. Pakilnojo — sunkus. Atrišo — o gi pilnas auksinių ir sidabrinių pinigų.

“Bus kas nors pametęs, reiktų atiduoti,” tarė sau senelis. Apšižvalgė — niekur nieko nematyti; nežinia, kas pametė. Ir parsinešė senelis pinigus namo. Po kiek laiko pradėjo jodinėti po kaimą Sauslaukės pono žmonės klausinėdami, ar nerado kas pinigų. Užjojo ir pas senelį.

“Ar neradot pinigų ant kelio?”

“Radau, radau. Ant dvaro keliuko radau,” atsakė senelis.

“Kada radai?”

“Kai į mokyklą ėjau.”

Pono žmonės pažiūrėjo į senelį, o tas senutis, žilutis, gal jau netoli šimto metų amžiaus. Ir pagalvojo jie sau: “Gal prieš kokias devynias dešimtis metų jis į mokyklą ėjo”. Ir tarė jie seneliui:

“Tai ne mūsų pinigai, turėk juos sau sveikas”.

Ir taip liko seneliui radinys. Su tais pinigais pasitaisė jis trobelę, nusipirko karvelę ir laimingai su senele amžių užbaigė.

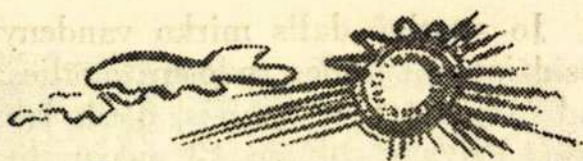
— Gerai pasisekė tam seneliui mokslas, — tarė juokdamosi mama. — Būtų gerai ir Aldutę leisti, tik nežinau, kaip aš be jos apsieisiu. Kas man aslą iššluos, kas indus padės sutvarkyti? Galą gausiu bedirbdama viena pati.

Pažiūrėjo Aldutė į mamą — nežinia, ar ji juokauja, ar rimtai kalba.

— Nedejuok, mamute, — tarė ji pribėgdama, — aš tau pagelbėsiu. O kitais metais jau leisi mane į mokyklą, ar ne?

— Leisiu, jau leisiu, jei tik mokytoja priims, — sutiko mama.

PO TĒVYNĒS *DANGUMI*

A K M E N A

A. BENDORIUS

Akmena yra pajūrio Žemaičių upē. Ne ilgumu, platumu ar vandeningumu ji yra garsi. Tokio didumo upių Lietuvoje yra bent kelios dešimtys. Tačiau ji yra pranašesnė daug kuo už kitas tokio pat didumo Lietuvos upes.

Akmenos vardas mums primena akmenis. Ir iš tiesų jos slėnyje ties Tūbausių kaimu, už kelių kilometrų į šiaurę nuo Kretingos, yra akmeningiausia Lietuvoje vieta. Ten guli akmuo ant akmens. Įvairiausių spalvų ir visokiausių rūšių jų ten pilna. Tik brangiųjų akmenų, gaila, ten nėra, nors kai kuriuose granito gabaluose galima pastebėti mažyčius, aguonos grūdėlio didumo, aukso trupinėlius. Tūbausių kaime yra įrengtos akmenų kasyklos, bene vienintelės Lietuvoje. Paprastai žmonės Lietuvoje akmenis renka nuo laukų. Bet čia jų yra tokia daugybė, kad juos galima lyg iš kokios krūvos krauti arba lengvai išsikasti. Tie akmenys skaldomi į kiaušinio didumo gabalus, o ta skalda naudojama visame krašte geležinkelio pylimams pridengti.

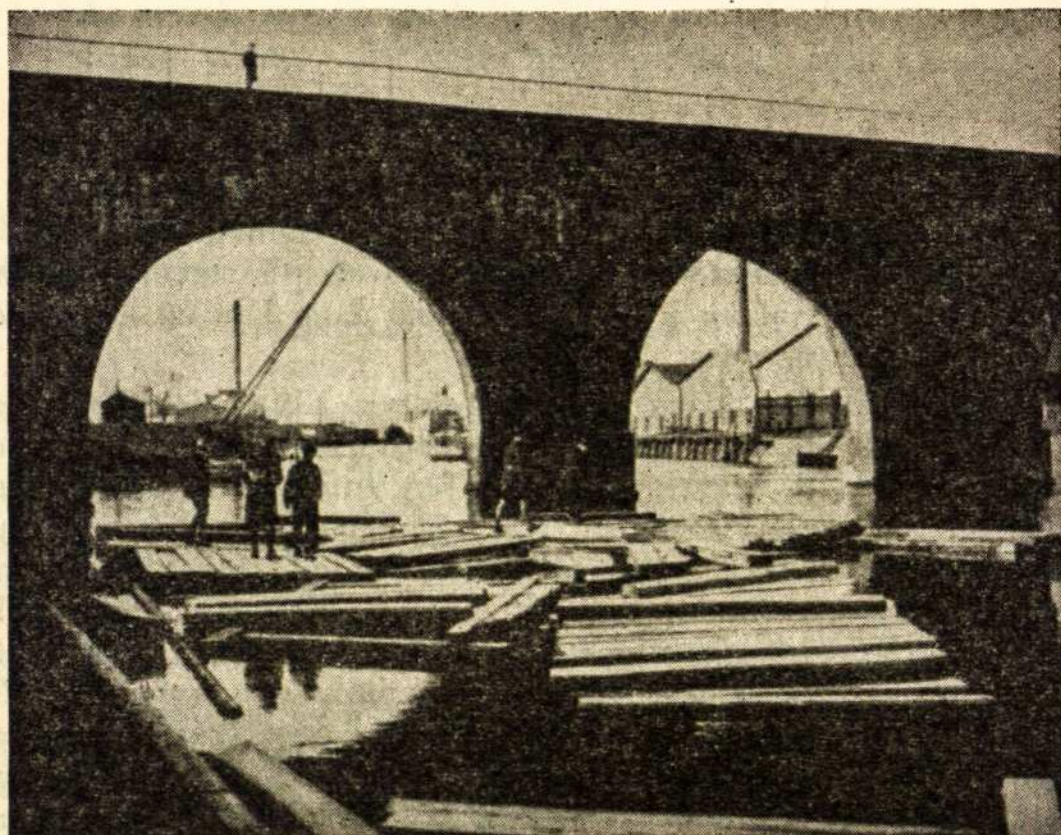
Akmena gali didžiuotis ir savo durpėmis, kurios yra vienos geriausių pasaulyje ir buvo žinomos ir už Lietuvos sienų.

Tos garsiosios durpės yra viename stačiame Akmenos krante. Prabėgusi sparčia tekme pro senutį Kretingos miestą, Akmena staigiu vingiu pasuka ties Gvildžių kaimu. Čia jos srovė ardo statų ir aukštą krantą. Tas krantas yra 12 metrų aukštumo ir susidaręs iš buvusio ledyno sąnašų: molio su akmenėliais, žvyro ir smėlio. Krantas toks status kaip siena. Jei jo kraštu eidamas paslystum, tai įsiverstum stačiai į kunkuliuojantį Akmenos vandenį.

1875 m. vieną karštą vasaros dieną žemės tyrinėtojas vokietis Jentsch'as pamėgino praslinkti pakrante prie pat vandens. Braudamasis pro susipynusius karklus, jis pastebėjo storą juodą klodą kran-

te. Jo apatinė dalis mirko vandenyje. Tas smalsusis mokslo vyras apsidžiaugė suradęs rudosios anglies sluoksnį. Bet vėliau paaiškėjo, kad čia esama ne anglies, o tik labai senų, suslėgtų durpių, kurias buvęs ledynas apklojo 12 metrų storumo sąnašų patalėliu. Čia tos durpės būtų išmiegojusios gal kokius milijonus metų, jeigu Akmena nebūtų jų atidengusi.

Tos durpės yra dar vienas įrodymas, kad kadaise tikrai buvo užslinkęs ledynas. Mokslininkai puolė tyrinėti tas durpes. Per padidi-

Geležinkelio tiltas per Akmeną ties Klaipėda

A. Bendoriaus nuotrauka

namuosius stiklus — mikroskopus žiūrėdami, jie rado jose augalų žiedų dulkelių. Tai buvo dulkelės tų augalų, kurie čia augo prieš ledynui atslenkant. O tai buvo labai seniai, prieš kelis šimtus tūkstančių metų. Ištyrę tas žiedų dulkeles, jie sužinojo, kad ir anuo metu augo tokie pat augalai, koki ir mūsų laikais auga.

Akmena kerta skersai Klaipėdos miestą ir įsilieja į Kuršių marias prie pat Baltijos jūros. Klaipėdiečiai ją vadina Dange. Mieste ji yra gana gili. Jos vaga išlyginta, krantai sustiprinti krantinėmis ir įrengta daug prieplaukų laivams. Per ją nutiesta daug tiltų, taip įtaisytų, kad juos galima pasukti, kai reikia praleisti plaukiančius laivus. Taigi savo žiotyse Akmena yra virtusi svarbiu vandens keliu.

Tokia buvo LIETUVA

VACLOVAS ČIZIŪNAS

1. KARALIUS MINDAUGAS — LIETUVOS VIENYTOJAS

Tęsinys

Didysis žemaičių, prūsų ir latvių sukilimas.

Nukariautojai vokiečiai ne tik vertė sunkiai ir be atlyginimo dirbti, bet ir visaip tyčiojosi iš prūsų ir, kaip įmanydami, vargino juos. O prūsai neturėjo teisių net pasiskusti prieš bet kurį vokiečių skriaudėją. Iš vardo prūsai buvo jau krikščionys, bet visiškai nieko nenusimanė apie vieną Dievą, apie Kristų ir jo mokslą. Kryžiuočiai buvo uždraudę bet kokias seno prūsų tikėjimo apeigas ir visus, kas dalyvaudavo tokiose apeigose, smarkiai baudė. Bet prūsai po senovei tikėjo ir garbino savo senus dievus, nes kryžiuočių kunigai visiškai nesirūpino pavergtaisiais prūšais, jų kalbos nesimokė ir neskelbė naujojo Kristaus tikėjimo jų kalba.

Kryžiuočių baudmės pavergtiesiems buvo nepaprastai žiaurios: už mažiausią pasipriešinimą prūsai būdavo suimami, kalinami ir net žudomi; dažnai iš nusikaltusių tėvų būdavo atimami vaikai ir auklėjami ordino prieglaudose ir mokyklose, kad iš jų išaugtų klusnūs tarnai ir narsūs kryžiuočių kariai.

Kai tik žinia apie kryžiuočių pralaimėjimą prie Durbės ežero pasiekė prūsus, jie suprato, kad atėjo jų išsilaisvinimo valanda. Proga sukilti pasitaikė šitokia.

Į vieną kryžiuočių pilį ties Neringa atvyko prūsų bajorų atstovai, prašydami kryžiuočių vaitą (Vogt — apygardos viršininką) atleisti neturtingesnius prūsų ūkininkus nuo javų duoklės, nes tais metais buvęs menkas derlius. Vaitas pasikvietė prūsų atstovus į vaišes. Kai jie susirinko į nurodytą namą ir susėdo už parengtų stalų, šeimininkas staiga išėjo ir, duris užramstęs, liepė padegti namą. Visi ten susirinkusieji prūsų atstovai gyvi sudegė.

Šis baisus įvykis dar kartą parodė prūsams, kad su kryžiuočiais galima tik ginklais kalbėtis. Žmonių kantrybė išseko, ir visame krašte užvirė sukilimas, kokio vokiečiai nematė nuo pat šio krašto nukariavimo pradžios.

Sukilusiems prūsams vadovavo jų bajorai, kurie geriau nusiminė apie kryžiuočių kariavimo būdus. Žymiausi jų buvo *Glandė*, *Aukstumas*, *Divanė*, *Glapas* ir kiti. Už visus juos sumaniausias ir narsiausias buvo *Herkus Montė*. Jis, dar vaikas būdamas, buvo atimtas iš tėvų ir auklėtas kryžiuočių pilyse, kaip jų patikimas karys. Tačiau jo širdyje virė sena neapykanta tėvynės pavergėjams. Kai jo tautiečiai sukilo ir jieškojo vadų, jis pats pirmas pabėgo iš vokiečių globos ir stojo saviesiems vadovauti. Išėjęs kryžiuočių kariavimo mokslą, jis buvo nepaprastai sukilėliams naudingas žmogus.

Įpykę prūsai žiauriai keršijo savo skriaudėjams: degė vokiečių pilys, bažnyčios ir sodybos, o jų gyventojai, nesuskubę pasislėpti didesnėse pilyse, žuvo nuo prūsų kardų.

Kryžiuočių ordinas šaukėsi savo tautiečių ir popiežiaus pagalbą. Iš Vokietijos pradėjo rinktis savanorių kryžiuočiams į pagalbą, o popiežius paskelbė kryžiaus karą prūsams suvaldyti. Kai prisirinko pakankamai karių, kryžiuočiai patraukė į Prūsų šalies gilumą, naikindami prūsų sodybas ir jų gyventojus.

Herkus Montė buvo atitraukęs savo kariuomenę į girias, toliau nuo kryžiuočių kelių. Tik žvalgai sekė priešą ir pranešinėjo žinias vadui. Kai vokiečiai sustojo vienoje vietoje persitvarkyti ir pailsėti, Montė su savo kariais pulė juos. Užvirė arši kova. Narsiai gynėsi vokiečiai, bet prūsų nebeatsigynė: vieni žuvo čia pat besikaudami, kiti buvo sugaudyti bėgdami iš mūšio lauko.

Tarp belaisvių pateko prūsams ir vienas Montės draugas, vokietis Hirzhals. Prūsai, dėkodami savo dievams už pergalę, aukodavo jiems vieną belaisvį, kuriam tekdavo burtas. Šį kartą nelaimingas burtas teko ištraukti kaip tik tam Hirzhalsui. Montė norėjo gelbėti draugą ir prašė duoti jam traukti burtą antrą kartą. Hirzhalsas traukė tris kartus, ir burtas jam buvo vis tas pats. Nusiminęs Montė net siūlėsi pats eisiąs ant laužo, kad išgelbėtų gerą senų laikų draugą. Hirzhals su ašaromis dėkojo draugui, nesutiko priimti jo aukos ir pasidavė likimui. Laužo liepsnai apsiautus draugą, Montė meldėsi ir krikščionių Dievui ir seniesiems prūsų dievams, kad palengvintų draugo kančias.

Daug kovų įvyko Prūsų žemėje to sukilimo metu, daug narsių žygių įvykdė prūsai, gindami savo laisvę. Nedaug pilių ir miestų buvo bepalikę vokiečių rankose. Net Karaliaučiaus miestas buvo du kartu prūsų apsuptas ir badu marinamas. Tik kryžiuočių pagalba iš

kitur ir kai kurių prūsų, tarnavusių svetimiesiems pavergėjams, išdavimas padėjo Karaliaučiu išsigelbėti nuo pavojaus.

Herkus Montė buvo įsiveržęs toli į labiausiai suvokietintą pietų Prūsų dalį ir čia, viską naikindamas pakeliui, susidūrė su kryžiuočiais. Mūšyje žuvo beveik visi vokiečių kariai. Kiti prūsų vadai — Glapas, Divanė, Aukstumas — taip pat švaistėsi skersai ir išilgai visą Prūsų žemę, vienur sumušdami priešą, kitur patys gerokai nukentėdami. Niekas tais laikais neprašė pasigailėti: kovėsi, žudė ir patys žuvo, nes žinojo, kad pasigailėjimo iš pavergėjų netenka laukti.

Prūsų sukilimas ir kova dėl laisvės truko net 14 metų. Prūsams bandė padėti ir žemaičiai. Pats Mindaugas, žemaičių kunigaikščio Treniotos įtikintas, buvo nutraukęs santykius su Padauguvio kryžiuočiais ir mėgino net kariauti su jais. Treniota, karaliaus pritiriamas, žygiavo į Prūsus ir ten siaubė kartu su broliais prūsais vokiečių pilis ir miestus. Tačiau pakartotinai šaukiami kryžiaus karai davė vokiečiams tiek pagalbos, kad kovų išvarginti prūsai jau nebeįstengė atsišpirti vis naujoms priešų jėgoms.

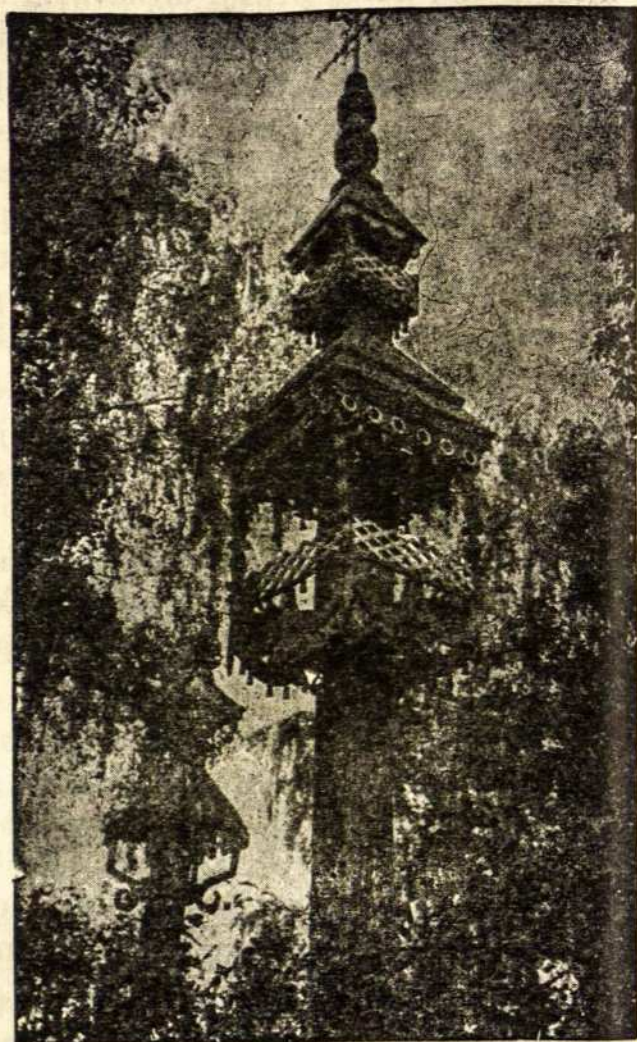
To sukilimo metu žuvo nepaprastai daug prūsų. Ištisos krašto sritys neteko gyventojų: žuvo kovoje kariai, žuvo nuo vokiečių keršto moterys, vaikai ir seneliai. Iš visų prūsų vadų ilgiausiai laikėsi Herkus Montė. Bet ir jis, kovų ir rūpesčių išvargintas, nebeišliko gyvas. Kartą jį, sužeistą ir besigydantį vienoje girių tankynėje, pritykojo kryžiuočiai, sugavo ir, pririšę prie medžio, perdūrė kalaviju.

Daug prūsų, nebegalėdami toliau gyventi savo tėvynėje, bėgo į Lietuvą ir čia rado prieglaudą. Kryžiuočių ordinas, norėdamas užpildyti karo metu ištuštėjusį Prūsų kraštą, šaukėsi naujų gyventojų iš Vokietijos. Ir patraukė tuo metu iš vidurio ir vakarų Vokietijos didžiausi vokiečių naujakurių būriai. Naujai atvykę į Prūsus vokiečiai kūrėsi prie pilių ir miestuose, o kai kraštas visiškai aprimo, ir senose prūsų sodybose. Kryžiuočiai pristatė dar daugiau pilių, kad geriau apsaugotų vokiečių naujakurius nuo išlikusių gyvų prūsų keršto ir stipriau valdytų visą kraštą. Tuo laiku buvo įkurta ir *Marijensburgo* pilis prie Vislos upės šakos Nogatės. Ta pilis vėliau tapo kryžiuočių ordino sostine, kurioje įsikūrė didysis ordino magistras ir visa valdžia.

Prie Nežinomojo Kareivio Kapo Karo Muziejaus sodelyje buvo įrengta tikra šventovė: tarp pasvirusių lietuviškų berželių stovėjo gražiausi lietuviški kryžiai ir koplytėlės.

“Darbininko” klišė

Lietuvos pakelėse taip pat stovėjo kryžiai ir rūpintojėliai, padaryti nagingų dievadirbių. Gili mintis buvo įdėta tuose paprastuose medžio drožiniuose. Juose atsispindėjo liuvio skausmas ir pamaldumas...

“Darbininko” klišė

GIMTOSIOS *šalies* PASAKOS

BAISUS IŠGĄSTIS

Pateikė A. GIEDRIUS

Gyveno turtingas ūkininkas.

Vieną mėnesienos naktį, per pačią dvyliktą, kai visi jau buvo sumigę, pirkioje pasigirdo bildesys ir nepaprastas kauksmas. Ūkininkas ir jo žmona išsigandę pašoko lovoje ir mėnulio šviesoje pamatė besivoliojant nuostabų pavidalą: galva kaip puodynė, liemuo kaip bato aulais, tik gauruotas, kojos plonos, uodega kaip grėblakotis. O kad šokinėja, kad šelsta: ir augštin, ir žemyn, į kairę, į dešinę, iš vieno kampo į kitą kampą, kartais baubia, kartais burbuliuoja ir baltos putos eina...

Ūkininkas išsigandęs tikrai sustenėjo, o moteris susirietė lovoje, apsikabino kelius ir pradėjo ne savo balsu klykti. Susibėgo sūnūs ir dukterys, atsiskubino bernai ir mergos, nes visi pamanė, kad šeiminkus bus plėšikai užpuolę. Vieni atpuolė iš seklyčios, kiti iš klėties, treči iš tvarto. Sukibo į duris — neatidaro. O šeiminkė klykia, kone plyšta.

Tie atplėšė duris, jau puls visi į vidų, o gi tas vaiduoklis — kubuldu, kubuldu! gur, gur, gur! vau, vau, vau! Mergaitės sukliko, vyrai krūptelėjo. O vaiduoklis dar labiau šelsta po aslą.

— Tėte! Mama! — šaukia sūnūs ir dukterys ant slenksčio.

O tuodu abu suklaupę lovoje, nosisukę į kryžių ir drebančiomis lūpomis kalba poteries. Ir šitie mato, kad čia negeroji bus įsisukus, suklaupę visi ant slenksčio ir meldžiasi.

Bet niekas negelbsti: nei maldos, nei kryžiaus ženklas, nei dejonės. Vaiduoklis kaip šėlęs, taip šelsta po aslą.

Staiga viena duktė atsiminė tikrą išsigelbėjimą ir suriko:

— Vyrai, bėkite vienas pas kleboną!

Nuo to jos balso ar kaip kitaip vaiduoklis smarkiai pašoko, į suolą galvą kaukšt, galva pukšt ir sutrūko, o iš jos balti smegenys ėmė ir ištiško. Dabar vaiduoklis pasipurtė ir gailiai visiems girdint praverko:

— Miau!

— O tu, bjaurybe! — sušuko šeiminkė. — Tai tu man puodynę sudaužei ir grietinę išdrabstei. Škac lauk!

Dabar visi skaniai pasijuokė ir išsiskirstė vėl kiekvienas į savo patalą.

DEIVĖS VAIKUS SUPA

Viena moteris turėjo vaiką. Pradėjo dundėti perkūnija. Moteris išbėgo šieno grėbti, kartu pasiėmusi ir vaiką. Jį paliko prie kupčio, o pati skubėjo dirbti, kad šieno nesulytų. Lietus čia pat. O ji vis skuba. Tuoju sutemo. Apsiniaukę ir žaibuoja. Moteris beskubėdama užmiršo lauke savo vaiką.

Girdėti — deivės dainuoja, supdamos vaiką:

*Čiūčiuoja liūliuoja
Užmirštojėlį...*

Moteris atsimena lauke palikusi vaiką ir išsigandusi bėga jo pasiimti. Randa vaiką aprengtą šilkais ir džiaugiasi.

Kita jos kaimynė, sužinojusi, kad deivės aptaisė taip gražiai vaiką, tyčia nunešė savo vaiką prieš lietų į pievą ir ten jį paliko.

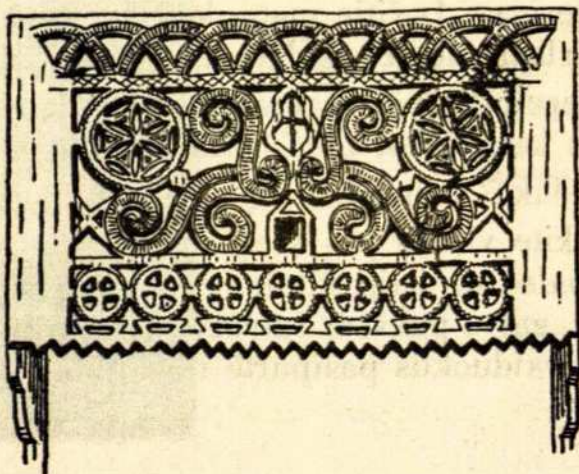
Vakare išeina ji į lauką ir klausosi, ką deivės supdamos dainuos. Ir girdi:

*Tampykim draskykim
Dėdinos vaiką...*

Po audros moteris nueina prie vaiko ir žiūri — sutampytas, tik vieni kauliukai telikę.

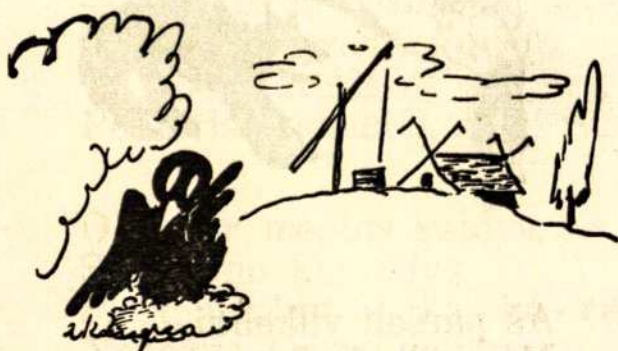
Užrašė: JUOZAS BŪGA

Papasakojo: BAGDONAS, Šaukotas

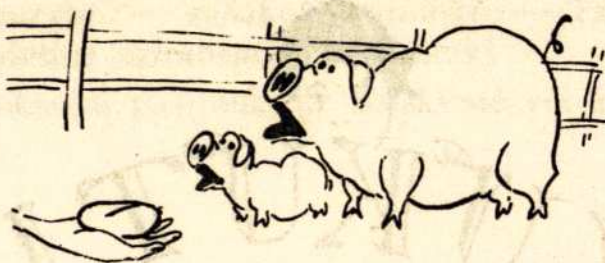
Mačiau mačiau kukutį,
Gale lauko tupintį,
Kiaušinėlių dedantį.

Aš kukutį nuvaikiau,
Kiaušinėlius surinkau.

Aš kiaušinių motulei,
Man motulė bandelę.

Aš bandelę kiaulelei,
Man kiaulelė paršeli.

Aš paršelį vilkeliui,
Man vilkelis karvelę.

Aš karvytei žalio šieno,
Man karvytė balto pieno.

Iš tautosakos lobių užrašė A. MAŽIULIS
Iliustravo dail. ALGIS KAUPAS

LENKTYNĖS

STASYS DŽIUGAS

Šuolis vienas, antras, trys,
Šoka katinas Rainys.
Per tvorelę taip vikriai,
Stebisi net jo draugai.

Au, au, au — dabar tai aš,
Greitos kojos mane neš.
Pro žolelę pakeleš
Uodegėlė tik mirgės!

— Na, ir aš nesurišta, —
Pamėgins sportuot višta.
— Nuo laktelės, iš aukštai,
Perskrisiu kiemelį, štai!

O dabar mėgins gaidys,
Sąslavyno karvedys.
Plešt, paplešt — ka - ka - rie - kū —
Nepavys šimtai vaikų.

Na, ir aš mėgint galiu, —
Šaukia Mikas su Aliu.
Kas greitesnis, tas laimės,
Palinkėkit ištvermės.

AUKSINIAI OBUOLIAI

LEONARDAS ŽITKEVIČIUS

Aš laikroduką užsukau.
“Prikelk mane anksti!” sakau.
“Tarškėk, barškėk, ir kauk, ir šauk!
Išversk mane iš lovos lauk!”

Ir tarė laikrodis trankus:
“Aš tavo tarnas nuolankus.
Tikėk manim ir būk ramus!
Galiu apverst visus namus!”

Tilin dilin sapnų šalin.
Ir įlipau aš obelin.
Aukštinį obuolį skinu —
Parnešiu sesei dovanų.

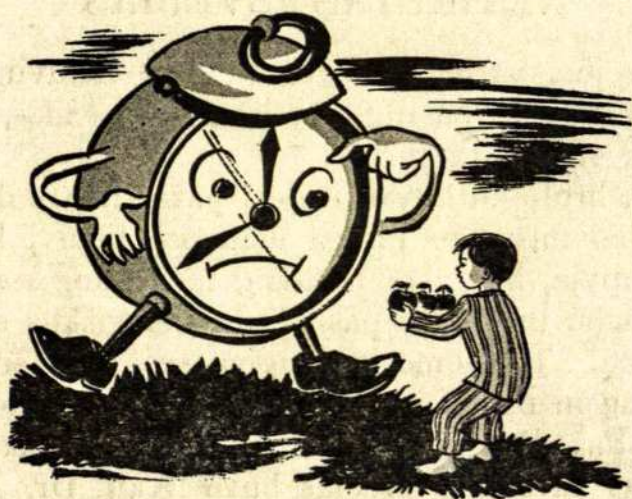
Nuskyniau vieną. Jau ir du.
Dar visą šimtą skint žadu.
Kai skyniau trečią, o lia lia,
Išvydau milžiną šalia.

Ir tarė jis baisy balsu:
“Aš tavo laikrodis esu!”
Supurtė kūną drebuliai.
Net ėmė kristi obuoliai.

“Oi laikrodėli, dar nekauk!
Dar obuolių sode tiek daug!
Ką man sesutė pasakys,
Kai jai parnešiu tik penkis!”

Bet jo daina vis ta viena:
“Jau kelkis!” šaukia, ir gana.
“O jei tylėt man įsakai,
Kodėl mane tu užsukai?”

“Tai jau keliuos”, tariau gailiai.
“Sudiev, auksiniai obuoliai!”
Sesute mano tu gera,
Tau dovanėlių jau nėra!...

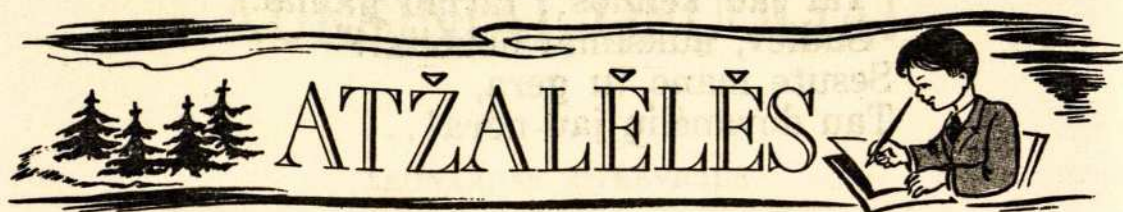

MAMYTĖS PASAKĖLĖ

VYTAUTAS DYVAS

Mes pipirai, maži vyrai,
Ir mergytės lelijytės —
Geri, klusnūs, ramūs, tykūs,
Kai kada šiek tiek išdykę —

Mylim gražią, švelnią, tyrą
Pasaką geros mamytės,
Kurią mums ji iš širdies
Seka lig vėlos nakties.

NETIKĖTAS SVEČIAS

Nežinau, ar jūs, kurie gyvenate didelėse lietuvių kolonijose, ar galite suprasti, kaip mes pasiilgstam lietuvių — mes, kurie lyg paskendę jaučiamės svetimųjų jūroje!

Vakar aš su broliuku buvau išėjusi pažaisti pas draugę. Grįžau temstant. Ir labai nustebau radusi namuose lietuvių kunigą. Šiame Brazilijos užkampyje, kur nėra lietuvių, tai tiesiog staigmena.

Netrukus mano broliukas pasakė du lietuviškus eilėraščius. Pasakiau ir aš vieną. Turėjome ir daugiau svečių. Išeidamas kunigėlis pažadėjo mūsų neužmiršti. Man ir broliukui padovanojo po gražų medalikėlį. Pažadėjo man atnešti ir lietuvišką maldaknygę.

Šis netikėtas garbingas svečias buvo Kan. Dr. Z. Ignatavičius, paskirtas į šį miestą dėstyti teologiją ir kitokius dalykus Brazilijos kunigams.

ALDONA KASPERAVIČIŪTĖ, Brazilija

ALGIUKO ARKLIUKAS

Algiukui gera buvo gyventi tėvelio namuose Lietuvoje. Vaiką visi mylėjo ir lepino, bet labiausiai jį mylėjo tėvelis.

Kartą prieš Kalėdas tėvelis paklausė, ko Algiukas šiais metais norėtų dovanų. Algiukas atsakė, kad jis labiausiai norėtų turėti mažą arkliuką.

Po kelių savaitių tėvelis pasišaukė Algiuką į tvartą. Vaikas nubėgo pasišokinėdamas. Ką tik pravėręs tvarto duris, jis net pašoko iš džiaugsmo: tvarto kampe iš tikrųjų stovėjo mažas arkliukas, ir net buvo pabalnotas ir pavadžiai kabojo laisvai nudribę.

Algiukas paskui išmoko jodinėti. Niekur su savo arkliuku nesiškirdavo. Jodavo raitas į mokyklą. Dar labiau paaugęs, jodavo į mišką pasijodinėti ir net medžioti. Algiukas labai mylėjo savo arkliuką. Ir arkliukas labai priprato prie Algiuko. Abu pasidarė neatskiriami draugai.

Karo nelaimės privertė Algiuką kartu su jo tėveliais palikti mylimą tėvynę. Arkliuko kartu jie negalėjo pasiimti. Algiukui labiau-

siai gailėjo palikti savo juodbērēlį. Tēvelis ramino, kad vēl greitai grīšīā ī savo tēvyņē, bet Algiukas ilgai buvo nusiminēs.

Jau praējo daug metų nuo to laiko, kai Algiukas atsiskyrē su savo arkliuku, daug dalykų pamiršo, daug naujū įvykių pripildē jo atmintī, bet savo mielojo arkliuko ir dabar jis negali pamiršti...

FARIDAS A. MASLAUSKAS, Westfield, Mass.

Maironio vardo lietuviškoji šeštadienio mokykla Brooklyne.

Jau treči metai veikia ši mokykla. Pirmaisiais metais jai vadovavo Dr. A. Šerkšnas, antraisiais — Pr. Naujokaitis, šiais metais — A. Bendorius. Joje veikia 6 klasės ir vaikų darželis. Šeštoji klasė yra baigiamoji klasė: ją baigusieji gaus lietuviškos gimnazijos baigimo pažymėjimus. Šiais metais šioje mokykloje yra per 200 mokinių, dirba 11 mokytojų.

Šių metų sausio 6 dieną ši mokykla turėjo šventę: buvo gražiai suvaidinta Balės Vaivorytės "Ragnytė Našlaitėlė", padainuota lietuviškų dainų, pašokta gražių šokių. Meninę dalį paruošė J. Matulaitienė, M. Liuberskis, K. Vasiliauskas ir Gerdvilienė. Viską atliko mokiniai. Kalėdų senelis apdovanojo vaikus ir jaunimą taip pat ir knygomis...

MISLĖS

1. Su peiliais pjausto, o kraujo
nė lašo.
2. Penki vyrai rąstą neša.
3. Ant lauko stovi kuolelis, ant
to kuolelio dvarelis, o tame
dvarelyje gyvena šimtas pane-
lių.
4. Juoda višta ant raudonų kiau-
šinių sėdi.
5. Žolė, bet ne žolė, su uodega,
bet ne pelė.
6. Mėsos puode geležis verda.
7. Turi šešias kojas, bet eina ke-
turiomis.
8. Dvylika vyrų vienoj lovoj gu-
li, bet nė vienas nėra už kraš-
to.
9. Stovi kampe pasipūtęs, lekia
per laukus kaip padūkęs.
10. Eina be kojų, muša be rankų.
11. Be rankų, be rankelių, be kir-
vio be kirvelio namelius pasta-
to.
12. Pats nemato, kitiems viską ro-
do.
13. Nei akių, nei ausų, o akus ve-
džioja.
14. Dieną kaip lankas, naktį kaip
žaltys.
15. Dieną kaulus nešioja, naktį
žiopso.
16. Mažas oželis, dvišaki rageliai.
17. Margi marginėliai ant sienos
pakabinti.
18. Dieną ir naktį išplėtęs akis.
19. Kur buvęs, kur nebuvęs čiupt
už nosies.
20. Gyva būdama, miške siūbavau,
numirus — padus bučiavau.
21. Aukšta mergelė, žalia suknelė,
per vidurį susijuosusi po tro-
bą šokinėja.
22. Pilnas laukas raudonų karvy-
čių, viena juoda kai atbėgo,
ragais visas išgainiojo.
23. Vienas laukia nakties, kitas —
dienos, o šiam trečiam — lygu
diena, lygu naktis.
24. Kai jaunas buvau, aukso krės-
le sėdėjau; kai pasenau, nė
šuo kaulų neėda.
25. Pusė geležies, pusė medžio,
medį ėda.
26. Pakulinis vaikas, taukų sermė-
gelė, aukso kepurėlė.

Kiekvienos mįslės atspėjimą
Taškų Dėdė vertina 2 taškais.

Taškų Dėdės dovanos

Taškų Dėdė jau suskaitė 1951 metais
"Eglutės" uždavinių sprendime dalyvavusių
surinktus taškus ir daugiausiai taškų su-
rinkusiems paskyrė dovanas knygomis.

Štai taškų rinkėjų sąrašas:

Kasperavičiūtė Aldona 239 taškai, Bajo-
rūnaitė Giedrė 163, Kerpė Romualdas 106,
Baipšys Vaidotas 85, Bernotas Adolfas 82,
Latauskaitė Eugenija 65, Strolia Herkulis
60, Jankevičius Stasys 56, Nemickas Rim-
gaudas 48, Levanaitė Aldona 46, Gailiūšy-
tė Jūra 44, Malinauskaitė Giedrė 43, Ado-
maitis Edmundas 29, Vilkutaitytė Ramunė

29, Tamašauskaitė Zinaida 26, Šaulys Algis
22, Treigytė Danutė 20, Naujokaitytė Dalia
19, Keturakytė Lilija 18, Zakarevičius Pau-
lius 18, Butrimas Romas 16, Bujokas Arū-
nas 16, Jurgilaitė Jovita 16, Avižienytė Al-
dona 15, Matekūnaitė Virgilija 14, Pabilio-
nytė Feliksa 14, Galdikaitė Regina 14, Sa-
lučka Kęstutis 12, Stakytė Dalia 11, Budni-
kaitė Ilona 10, Freimanaitė Irena 10, Gus-
taitis Algimantas 10, Girdauskaitė Gražina
10, Gaidžiūnas Kęstutis 10, Jasutytė Mirga
10, Treigys Julius 10, Dabrilaitė Rasutė 4,
Gliaudys Jurgis 4, Rudinskas Algis 4, Šau-
lys B. 4, Vainius Antanas 2.

Paskirtos yra 7 dovanos. Pirmoji dovana teko *Aldonai Kasperavičiūtei*, gyvenančiai Brazilijoje. Jai skiriama V. Augustino Lietuvos vaizdų knyga OUR COUNTRY LITHUANIA. Antroji dovana — Vytės Nemunėlio MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS — paskirta *Giedrei Bajorūnaitei*, gyvenančiai Riverdale, N. Dak., U.S.A. Trečiąją dovana — Dr. J. Balio LIETUVIŠKAS PASAKAS — laimėjo *Romualdas Kerpė*, gyv. Saginow, Mich., U.S.A. Ketvirtoji dovana — A. Giedriaus TĖVŲ PASAKOS — teko *Vaidotui Baipšiui*, gyv. Chicagoje. Penktoji dovana — Dr. J. Balio LIETUVIŠKOS PASAKOS — paskirta *Adolfui Bernotui*, gyv. Miunchene, Vokietijoje. Šeštąją dovana — Vytės Nemunėlio MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS — gavo *Eugenija Latauskaitė*, gyv. Hamilton, Kanadoje. Septintoji dovana — J. Jankaus PIRMASIS RŪPESTIS — paskirta *Herkuliui Stroliai*, gyv. Vokietijoje, Wehnen stovykloje..

“Eglutės” redaktorius labai dėkoja visiems jauniems bendradarbiams, kurie praėjusiais metais sprendė uždavinius, atskatinėję į klausimus ir parašė, kas jiems “Eglutėje” labiausiai patinka. Redaktorius ir šiemet nuoširdžiai kviečia visus skaitytojus rašyti redakcijai laiškus ir spręsti įvairius duodamus uždavinius, siųsti savo rašinių, sugalvoti uždavinių. Taškų Dėdė vėl suskaiciuos taškus ir gale metų paskirs dovanų knygomis.

Kartu redaktorius turi papeikti tuos taškų rinkėjus, kurie gražiai pradėję su redaktoriumi bendradarbiauti, paskui aptingo ir paliovė savo laiškeliu siuntę. Visi, kurie per metus neaptingo, gauna dabar po gražią knygelę dovanų. Dar reikia pastebėti, kad gyvenamoji vieta ir nuotoliai taškų rinkimui nekliudo: juk pirmoji dovana tenka Brazilijai! Dvi dovanos — Vokietijai, viena — Kanadai, o tik trys J.A.V. Tik vienas dovanos laimėtojas gyvena Chicagoje — dideliame mieste, o kiti — mažesnėse vietovėse. Didmiesčiai, matyt, daugelį “Eglutės” skaitytojų išblaško ir atitraukia nuo lietuviškų dalykų. Taigi didmiesčiuose gyveną lietuviukai, šiais metais neužsileiskite mažesnių vietovių gyventojams! Palenkyniaukite su jais!

Taškų Dėdė

□□□□□□□

□

□

□

□□□□□□

□

□

□

□□□□□□□

riniems langeliams tiks vienas arabiškas vardas.

Ši uždavinį “Eglutei” atsiuntė A. Bernotas iš Miuncheno, Vokietijoje.

Taškų Dėdė už jo išsprendimą skiria 3 taškus.

UŽDAVINYS

Į langelius iš viršaus į apačią įrašyti vardą vieno garsaus Amerikos prezidento. Viršutiniuose langeliuose bus vardas mūsų tėvynės, o apačioje — vardas tremtyjeėjusio vaikų laikraščelio. Vidu-

Į Talką “Eglutei”

Liet. Kultūros Instituto Pirmininkas Prel. P. M. Juras — “Eglutės” leidėjas — laikraščelio platintojams skiria dovanų:

1. Suradusiam 25 NAUJUS metinius skaitytojus duos 25 DOLERIUS dovanų ir, kaipo Vaikučių Spaudos Apaštalui, įteiks vertingą Švento Rašto Naujojo Testamento II-ją knygą.

2. Suradęs 10 naujų skaitytojų — gaus už 10 dolerių knygą.

3. Surinkęs 5 prenumeratas — gaus Šv. Raštą visą Naująjį Testamentą su įrašu ir padėka.

Sąlyga — Platintojai, siųsdami naujų skaitytojų adresus, sykiu atsiunčia ir metinės prenumeratos pinigus (po 3 dol.). Išplatinusieji 25 ar daugiau “Eglutės” egzempliorių, 25 dolerius pasilieka sau. Platintojus paskelbsime “Eglutėje”.

Tat Visi “EGLUTEI” į talką!

Nepaprasta naujiena jauniems skaitytojams

Jau išėjo iš spaudos dailininkės Stančikaitės puikiai iliustruota Vytės Nemunėlio knyga

MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS.

Tai viena mėgstamiausių vaikų knygų, seniai laukta ir pasiilgta. Knygoje įdėtas ir angliškas vertimas. Ją galima užsisakyti paštu, pasiunčiant 2 dolerius šiuo adresu: J. Kapočius, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

